

Po daljši razpravi, v katero so posegli posl. Povše Lenkh, Božič in Langer ter dež. predsednik baron Hein so bili vsi ti predlogi sprejeti, kakor tudi dodatni predlog posl. Božiča :

Deželnemu odboru se naroča, naj po svojih organih skrbi, da bodo vinogradniki, ki dobe brezobrestna posojila, obnavljali svoje vinograde praviloma v dobri zemlji ni samo na primernih krajih, kjer je upati, da bodo po sedanjih uspehih gotovo uspevali.

Politični pregled.

Paragraf 14. — je zopet na delu. „Wiener Ztg.“ od dne 30. marca objavlja že napovedano cesarsko naredbo na podlagi tega paragrafa, s katero se podaljša proračunski provizorij do konca meseca junija, toraj za drugo četrtino leta. Predno se pa snide naš osrednji parlament in prične z rednim delom, bo treba najmanj jedenkrat še podaljšati to dobo in tudi ni izključeno, da si bo pomagala vlada letos s samimi četrtletnimi provizoriji. Državnozborna večina temu gotovo ni kriva, marveč le brezobzirni nemški kričači, ki nikakor ne marajo mirne razprave v parlamentu.

Evropske države in Kitaj Postopanje Rusije, Anglije in Nemčije, ki so si pridobile nekaj pedij kitajske zemlje, hoče slediti sedaj cela Evropa s prav malo izjemami. Za kos kitajskega obrežja se že resno poteguje, kakor znano, Italija, in je admiral Grenet že odplul z vojno ladijo „Stromboli“ proti vzhodu. Sedaj je jela njen vzgled posnemati tudi Belgija, ki si želi pridobiti nekaterih koncesij za grajenje železnic s pomočjo Anglije. In tudi neka danska ladija odide tje v malo dneh pod poveljstvom princa Waldemara, ki ima toraj tudi nalog, poskrbeti za kak prostorček na kitajskih tleh. Vse države in države evropske se torej potegujejo za kos sveta ob kitajskem obrežju, le v naši državi je postalo zopet vse tiho v avstro-ogerskih kolonijalnih načrtih. Tako dolgo bodo čakali naši diplomatje, da bo povsem prepozno, in bodo ves „reserviran“ svet pograbili popreje že drugi krogi.

Zaupniki štajerskih nemških radikalcev — sošli so se dne 29. m. m. v Gradcu v posvet o narodno-političnih zahtevah z ozirom na Štajersko. Izmej poslancev so bili prisotni Hochenburger, Hofmann-Wellenhof in grof Sturgkh, ki so že predložili svoje referate o „krivicah“ ki se baje gode nemškemu narodu na Štajerskem. Kot zastopniki nemške ljudske stranke so se vdeležili posvetovanja deželni poslanci dr. Derschata, Stallner, Walz, Wolffhardt in Kokoschinegg, nadalje posl. Schreiner, baron Hackelberg in grof Kottulinski. Odobrili so predložena poročila ter se dobro podkovali za skupni shod zastopnikov vseh nemških opozicijskih strank, ki se vrši na Dunaju 8. ali 9. aprila. Poročila so dosedaj povsem še tajna in svet bo izvedel o njih najbrže šele po omenjenem skupnem shodu.

Povišanje častniških plač. — Poroča se nam iz zanesljivega vira, da je v proračun za leto 1900 že vstavljena potrebna svota za povišanje plač avstro-ogerskim častnikom, in bodo počenši s tem letom plače naslednje določene: poročnik 840, nadporočnik 1020, stotnik 1200 ozir. 1500, major 2100, podpolkovnik 2600 ozir. 3000 in polkovnik 3600 gld. V višjih častniških stopinjah ni proračunano nikako povišanje. Pripomniti treba, da je v teh številkah zapopadena samo stalna plača brez raznih doklad in priklad. O tem proračunu bodo razpravljali svojedobno skupni delegati in povedali svoje mnenje, toda spremenili najbrže ne bodo ničesar.

Poldnevni pouk v gorenje-avstrijskih šolah. — V svoji zadnji seji vsprejel je gorenje-avstrijski deželni zbor

z veliko večino predlog posl. Huberja, naj se v šolah po doželi uvede poldnevni pouk.

Nemško-radikalni »Volkstag« vršil se je minolo nedeljo na Dunaju pod pokroviteljstvom kričača Wolfa, pastora Antonija in drugih „Los von Rom“ agitatorjev. Vršil se je dokaj mirno, ker je bil vstop dovoljen le pristnim sovražnikom katoličanstva in Avstrije; govorilo se je mnogo, še več zabavljalo, kakor je ravno pri nemških radikalcih v navadi, tako da je moral vladnj zastopnik večkrat poseči vmes, poleg tega se je pa tudi prav pridno kričalo „Heil“ in „Los von Rom“. S tem je bila stvar rešena. Drugè nesreče ni bilo in svet še danes stoji na istem mestu, kakor pred tem znamenitim shodom. Shod sta pozdravila mej drugimi tudi graški zastopnik te klike znani Polzer, in pa glavni vodja eksvitez Schönerer, toda vladni komisar teh pozdravov in dovolil prebrati. Poslušalce so navduševali znani govorniki za boj proti Slovanom in vsem njim nasprotnim strankam, za vsenemštvo in za nemško narodno cerkev.

Mirovne konference vdeležje se, kakor znano, po svojem zastopniku tudi severoameriške zvezne države, toda ne toliko z namenom, da bi se dosegla kaka jedinost glede idej, ki jih je sprožil car v svoji znani okrožnici. Ameriški državni tajnik Hay že marljivo dela na posebnih instrukcijah za mirovni kongres v Hagu. Amerika bode izjavila, da ne more zmanjšati svojih vojnih sil, ker je v primeri z drugimi državami itak zelo slabo oborožena. Ravno tako pa se more opustiti vporabe torpedovk in drugih podvodnih vojnih priprav, ker ne mara omejiti svojih izumnikov. Govoriti se more le o mejnarodnem mirovnem razsodišču, s katerim se strinja tudi Amerika. — teh mislij bodo najbrže tudi mnoge druge evropske države, ki ne bodo hotele odnehati od svojih vojnih zahtev, in je toraj povsem umestna sodba nekaterih krogov, da namreč ne bo nikakega vspeha.

Boj na Filipinih, — je po slikah ameriških poročevalcev za zvezne države ugoden, provzročja o srednji vladi v Washingtonu vedno večje skrbi. Neprestano mora odpošiljati nove moči na te otoke, toda za ta trud, in te velike žrtve ne dobi ničesar drugega, nego pretirana poročila o izgubah na vstaški strani. Sedaj je Mac Kinleyu že zmanjkalo potrebnih vojakov in v zadnjem ministerskem svetu se je vsprejel nasvet, da se odpošlje na Filipine vsa redna armada s Kube, poleg tega pa poskrbi takoj za zadostno število novih vojakov. To pač ne kaže ugodnih vspehov.

Bombardovanje samvaških otokov. — Brzjavka iz Berolina, oziroma iz Apie, glavnega mesta na otoku Upolu je na kratko naznanila, da se bombardovanje nadaljuje. To pa ima svojo zgodovino, o kateri smo svojedobno na zvezi z izvolitvijo Angležem in Amerikanom skrajno neljubega Mataafa za kralja. Ameriški vrhovni sodnik ga je namreč vključil v energičnim ugovorom od strani Nemčije, ki ima poleg prvih dveh glavno besedo, odstavil in posadil na prestol vnuka prejšnjega kralja, nedoletnega Taun-a. To je dalo povod znanim velikim bojem mej pristaši prvega in drugega kralja, toda vsled dogovora imenovanih treh velesil se je stvar končno vendar le poravnala in ameriškem predsedniku zastopa mesta Apie, dr. Raffelu, je bila poverjena začasno vrhovna oblast. In sedaj nenadno poročilo o bombardovanju. Pristaši Mataafovi so jeli znova zahtevati svojih pravic, ž njimi je, kakor vedno, nemški konzul, kar pa ameriškem in angleškem konzulu ni bilo všeč, in obe stranki sta izdali proklamaciji naprebivalstvo. To pa je provzročilo nov ljut boj mej pristaši Mataafovimi in Taunorimi, v katerega so takoj posegle s svojimi topovi angleške in ameriške ladije, štiri po številu, in provzročile veliko škodo v mestni okolici, pa tudi v mestu samem. Nemci s svojo ladijo niso mogli braniti svoje stranke in so vsprejeli na ladijo le nekaj Evropejcev. Sploh je pa ogorčenost proti Nemcem velikanska. Cela stvar pa nima tako resne strani, kakor bi bilo

sklepati po teh dogodkih. Vzrok je temu boju po poročilih iz Borolina le to, ker ondotni zastopniki niso mogli biti pravočasno poučeni o mirni poravnavi te preporne točke mej evropskimi velesilami. Upanje je toraj, da najnovejše bombe ne bodo imele nadaljnih posledic.

Obrtnija.

Za našo obrtnost.

(Obrtno-politična premišljevanja).

Državni zbor je vsled počenjanja pangermanskih ševinistov tako onemogel, da je nesposoben za vsako delo. Celo najnujnejših državnih zadev ni rešil, kaj še, da bi se bil mogel baviti s potrebami prebivalstva. Zato je pa po našem mnenju — ne vemo, so-li tega mnenja tudi slovenski deželni poslanci kranjski — dolžnost in naloga deželnih zborov, da s pozitivnim plodovitim delom dokažejo korist in moč avtonomije pred vsem s tem, da se lotijo rešitve doslej vedno odkladanih gospodarskih in kulturnih vprašanj.

To je seveda samo mogoče, ako bodo imeli deželni zbori dovolj časa za razpravljanja in posvetovanja, in ako se jim ne bodo z vladne strani delale sitnosti glede kompetence.

Važna naloga deželnega zbora kranjskega je, da s uplivom poseže tudi v razvoj naše obrtne politike, v katerem je po krivdi naših nemških nasprotnikov v zadnjih letih nastala obžalovanja vredna stagnacija.

Ti naši nasprotniki poreko seveda tudi sedaj, da se obrtna politika zadeva, za katere rešitev je po veljavni ustavi poklican samo državni zbor. Ne bomo radi tega začeli poslanike o obsežnosti § 11. in § 12. državnih osnovnih zakonov z dne 21. decembra 1867. l., ker bi bila taka poslanika vsekako brezplodna, in ker tudi najzagrizenejši centralist ne more odrekati deželnim zborom pravice, tudi v vseh obrtno-političnih zadevah poprijeti se vsaj inicijative. Te pravice se je na pr. češki deželni zbor že opetovano poslužil in je novela k obrtnemu redu iz l. 1897. prav za prav njegovo delo. Tudi deželni zbor kranjski ima ne samo pravico, ampak tudi dolžnost oglašiti in uplivati na potreben obrtnosti primeren, razvoj obrtne politike. In kranjski deželni zbor se mora te svoje pravice toliko zanesljivejše poslužiti, ker se centralni parlament ne more ganiti in zatorej tudi v tem oziru ne more ničesar storiti, dočim je hitra rešitev obrtnega vprašanja posebno za našo deželo nujna in velevažna. Mali obrtniki so jedro našega ustnega prebivalstva in so v družbi s kmetovalci podlaga naše narodne družbe.

Ohranitev in povzdiga teh produktivnih srednjih stanov, njih gospodarsko utrjevanje je in bo vedno temeljni kamen našega narodnega gospodarskega in socialnega programa.

Rešitev te naloge je seveda toliko težje, čim večje so težave, s katerimi se imajo boriti obrtniki in kmetovalci in kolikor so različnejše njihove potrebe, kakor tudi vsled tega, ker vzroki krize v teh produktivnih

stanovih niso krajevni (lokalni) nego splošni, ter je nastala kriza vsled velikih uprav revolucionarnih obratov, kateri so v naših časih preobrazili vse svetovno gospodarstvo.

Vse narodno gospodarstvo je organična celota, in se poljedelstvo, obrtnost in trgovina medsebojno podpirajo in izpopolnjujejo. Kadar se jedni stroki slabo godi, hirajo tudi druge, kadar jedna procvita, se tudi ostalim ne godi slabo. Zategadelj pa je naloga naše narodno-gospodarske politike vzdrževati soglasje mej posameznimi strokami naše produkcije in jim zagotoviti trajen razvoj. Od tega prizadevanja nas tudi dejstvo ne sme odvrniti, da si časih na polju narodnega gospodarstva interes posamičnikov silno nasprotujejo, in da pri le časih do bojev, pri katerih pa gre za eksistenco tisočih ljudij. Vedno moramo imeti pred očmi, da so ta nasprotstva največkrat umetno narejena, in da jih nete zlasti tisti, katerih se tudi gospodarstva ne more ubraniti, a ta nasprotstva kulminirajo v naravnem boju dela s kapitalom.

Mobilni kapital, ki se združuje v posamičnih rokah, sili na to, da se osredotoči in monopolizira vsa produkcija in trgovina na korist nekaterih največjih kapitalistov in spekulantov, dočim provzroča na drugi strani poje-manje blagostanja srednjih stanov in spravlja v nevarnost eksistenco najširših slojev prebivalstva.

Velika podjetja ubijajo manjša in združujoč se v kartele in druge uničujejo z brutalno brezobzirnostjo slabejše konkurente.

Nepodcenjujemo pomena kapitala v produkciji, in ne gre nam za agitacijo proti kapitalu sploh, a slepi tudi nismo, da bi ne videli nevarnosti, katera grozi srednjemu stanu in delavskemu ljudstvu od tega združevanja velicega kapitala. V sedanjih razmerah in veliki kapital več samo važen faktor pri produkciji nego je v rokah nekaterih spekulantov postal silno orožje za uničevanje slabše stoječih slojev.

Veliki nemški učenjak Jhering je o teh razmerah rekel: „Naše delniške družbe so se pred očmi zakonodajalcev premenila v organizovane družbe lopovov in sleparjev, v katerih zgodovini je več ničvrednosti, nepoštenja in oderuštva kakor v zgodovini marsikake kaznilnice, samo da oni sleparji in lopovi sede v zlatu namestu da bi bili ukovani v železju“.

Tudi v naši državi se smejo take organizacije stvarjati, zastonj so bili doslej vsi poskusi, utesniti to možnost ter odpraviti tiste zakone, vsled katerih se koncem XIX. veka podpira nadvlada najmočnejših nad vsemi konkurenti na gospodarskem polju.

Te velikapitalistične organizacije tudi niso bile brez upliva na samozakonodajstvo, in zato so vsi pošteni ljudje, ki žele dobro kmetištvo in obrtnosti, z veseljem pozdravili predloge dr. Pacaka, ki merijo na to, da se obvaruje pošteno delo pred lopovskimi špekulanti. Pacak je svoje predloge stavil v deželnem zboru češkem, in bilo bi jako umestno, da se zanje izreče tudi deželni zbor kranjski.